

Riksdagen
Uppteckningar
vid EU-nämndens sammanträden
2020/21:18

Fredagen den 4 december

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Medges deltagande på distans? Jag finner så.

§ 2 Transport, telekommunikation och energi
Statssekreterare Sebastian de Toro (deltar via Skype)
Återrapport från videomöte den 5 juni 2020
Återrapport från informellt ministermöte den 15 oktober 2020
Information och samråd inför videomöte den 7 december 2020

Anf. 2 ORDFÖRANDEN:

God morgon, ärade kollegor, ledamöter, tjänstepersoner, statssekreterare och statsråd som sedan kommer till dagens sammanträde i EU-nämnden!

Vi har statssekreterare Sebastian de Toro med oss – välkommen! Ämnet är telekommunikation, och vi börjar med återrapport från videomöte den 5 juni och återrapport från informellt ministermöte den 15 oktober. Finns det något att kommentera där?

Anf. 3 Statssekreterare SEBASTIAN DE TORO:

Nej.

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 1, Rättsakt om styrning av data. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 5 Statssekreterare SEBASTIAN DE TORO:

Herr ordförande! Kommissionen har i meddelandet om en datastrategi för Europeiska unionen aviserat att ett förslag till rättsakt ska presenteras under hösten 2020. Förslaget har nu presenterats och innehåller regler och riktlinjer för styrning av gemensamma europeiska datautrymmen. Etablering av den här typen av utrymmen inom särskilt prioriterade sektorer som hälsa, mobilitet och klimat ingår i datastrategins åtgärdsförslag.

Kommissionens beskrivning av datautrymmen är att de ska fungera som pooler av data och stödjas av digitala infrastrukturer, bland annat molntjänster, för att bidra till ökat utbyte, användning och också återanvändning av data. Kommissionens målsättning är att en inre marknad för data ska etableras till 2030.

Regeringen anser att rättsakten kan vara ett verktyg för att skapa förtroende som är nödvändigt för att utveckla delning av data. Regeringen anser också att åtgärderna bör baseras på frivillighet, på befintliga strukturer och på befintliga internationella och europeiska standarder. Mervärdet av global handel, globala regler och europeiska företags stora behov av internationella dataflöden bör tas till vara.

Regeringen anser också att skyddet för rätten till privatliv, mänskliga fri- och rättigheter inklusive jämställdhet och icke-diskriminering, personlig integritet, skydd av fysiska personer i fråga om behandling av personuppgifter, individens rätt till kontroll över sina data samt informations- och cybersäkerhet måste omhändertas, detta utan att i för hög grad hämma utvecklingen av datadelning. Etiska och säkerhetsmässiga överväganden behöver vara en integrerad del från det tidigare arbetet.

Vidare anser regeringen att tydliga hänvisningar till dataskyddsförordningen behövs och att medlemsstaternas kompetens när det gäller nationell säkerhet bör säkerställas.

2020/21:18
04 december

Slutligen anser regeringen att tillgängliggörandet av data av offentligt intresse behöver föregås av en noggrann konsekvensbedömning och att nyckelbegrepp behöver definieras tydligt. Här är det också viktigt att frågan om ansvaret för datakvalitet hanteras.

Anf. 6 ORDFÖRANDEN:

Tack, statssekreteraren, för föredragningen! Jag ser ingen som begär ordet och finner därmed att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går in på dagordningspunkt 2, Övriga frågor. Det är rätt många; samtliga är informationspunkter. Är det några speciella som statssekreteraren önskar kommentera?

Anf. 7 Statssekreterare SEBASTIAN DE TORO:

Nej.

Anf. 8 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar informationen och tackar statssekreteraren för närvaron vid dagens sammanträde och önskar en trevlig helg!

§ 3 Transport, telekommunikation och energi
Infrastrukturminister Tomas Eneroth (deltar via Skype)
Återrapport från videomöte den 8 oktober 2020
Återrapport från informellt ministermöte den 29 oktober 2020
Information och samråd inför videomöte den 8 december 2020

Anf. 9 ORDFÖRANDEN:

Infrastrukturminister Tomas Eneroth, välkommen till dagens EU-nämndssammanträde! Vi börjar som vanligt med återrapport från videomöte den 8 oktober 2020. Finns det något att berätta för nämnden där?

Anf. 10 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Ordförande! Trevligt att få träffa EU-nämnden på det här sättet! Jag tänkte bara kort återrapportera från de informella videomöten som har varit med EU:s transportministrar.

Det första var planerat till den 28 september, men på grund av tekniska problem fick det mötet avbrytas och göras om den 8 oktober men med samma agenda. Då fanns en diskussionspunkt om en kommande trafikslagsövergripande beredskapsplan för godstransporter under pandemier eller andra typer av kriser. Där blev det en gemensam diskussion tillsammans i ministerkretsen.

Medlemsstaterna gav stöd till kommissionen att ta fram en beredskapsplan, och flera underströk vikten av att bygga vidare på de erfarenheter som görs under pandemin. Några medlemsstater ansåg även att inte bara godstransporter utan även passagerartransporter skulle inkluderas i planen.

Från svensk sida lyfte jag fram frågor om den gröna återstarten för hela transportsektorn – att vi måste arbeta med en överflyttning av gods från väg till järnväg och sjöfart. Jag välkomnade en beredskapsplan för godstransporter men underströk att frågan om nationell kompetens måste respekteras, inte minst när det gäller vilka regler som finns för smittspridning, och att också transportarbetarnas situation, särskilt sjömännens, måste beaktas. Det har ju varit en diskussion om att personer som arbetat inom sjöfarten har haft tuffa arbetsförhållanden med svårigheter med besättningsbyten och liknande.

Avslutningsvis presenterade kommissionen sitt förslag om hur vi ska organisera det europeiska gemensamma luftrummet.

Sedan ägde det också rum ett informellt ministermöte den 29 oktober. Då hade jag inte möjlighet att närvara. Det handlade om digitalisering. Sverige representerades av Torbjörn Haak, som är vår EU-ambassadör. Det handlade om ett antagande av den så kallade Passaudeklarationen, som gäller EU:s förutsättningar att arbeta med digitalisering. Ambassadör Haak tog upp frågor om vikten av att vi ska vara uppkopplade, elektrifierad och automatiserad rörlighet inom Europas transportsystem och att det naturligtvis också ska vara klimatvänligt och hållbart.

Ni har fått del av rapporterna. Jag står till förfogande om det finns några särskilda frågor.

Anf. 11 ORDFÖRANDEN:

Tack för återrapporten, ministern! Jag noterar till min oförställda glädje att det finns lite snö på backen utanför fönstret hos ministern. Det är också väldigt trevligt.

Det finns inga frågor, så vi noterar och tackar för informationen.

Då går vi in på punkt 1, Mobilitetspaket I, Direktiv som ändrar direktiv 1999/62 om Eurovinjett (vägavgiftsdirektiv). Detta är en diskussionspunkt.

Anf. 12 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Detta är en fråga som i riksdagen har hanterats av och informerats i skatteutskottet. Statssekreterare Fredrik Olovsson har informerat och samrått i skatteutskottet medan jag har haft frågan uppe i trafikutskottet.

Vid mötet med transportministrarna kommer det att hållas en riktlinjedebatt om förslaget till ändring av Eurovinjett. Jag avser att framföra att vi ser positivt på de framsteg som har gjorts i förhandlingarna under de senaste åren och att jag gärna ser att processen går vidare så snart som möjligt. Finns det möjlighet att även där hitta lösningar under pågående ministerrådsmöte ska vi naturligtvis ta den chansen.

Jag vill påminna om den ståndpunkt som riksdagen har ställt sig bakom och som vi förankrade i EU-nämnden för ett antal år sedan. Det handlade framför allt om att säkerställa att det är upp till varje enskilt medlemsland att reglera prissättningen. Valet mellan tidsbaserade vägavgifter och avståndsbaserade vägtullar ska vara upp till varje medlemsstat. Eurovinjettdirektivet bör vara flexibelt och anpassat just efter medlemsstater som har låg trafikintensitet, gles befolkning, långa avstånd och stora vägnät.

När det gäller användningen av intäkter kan regeringen acceptera den formulering som finns i dagens direktiv. Däremot hade vi inte kunnat acceptera att intäkter skulle öronmärkas. Vi har ju andra budgetprinciper i Sverige.

Vi ser alltså att det finns förutsättningar för att arbeta vidare med Eurovinjettdirektivet. Det har ju varit förhandlingar under väldigt lång tid, och om det är under det tyska ordförandeskapet eller under det kommande portugisiska ordförandeskapet som vi får ett slutligt ställningstagande är i dagsläget oklart, men från svensk sida vore det välkommet om vi ändå fick en gemensam överenskommelse.

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Innan vi släpper in dagens första frågeställare vill jag påminna om begreppet ”kompletterande mervärde”: Det som har sagts i utskottet tidigare behöver inte nödvändigtvis återupprepas vid EU-nämndens sammanträde i dag.

Anf. 14 DANIEL RIAZAT (V):

Tack, statsrådet, för redogörelsen för Sveriges ståndpunkt i den här frågan! Jag har en fråga, och den gäller de avståndsbaserade avgifterna och varför Sverige inte vill driva att avståndsbaserade avgifter ska vara standard i alla länder. Kan ministern kommentera den frågan?

Anf. 15 ÅSA COENRAADS (M):

Herr ordförande! Tack, ministern, för föredragningen!

Jag har två frågor. Den ena är om det har gjorts någon konsekvensutredning om eurovinjettens påverkan för Sverige som nation och för svenska företag.

Min andra fråga handlar om biodrivmedelsinblandning. Finns detta med i direktivet över huvud taget, och får det någon konsekvens för Sverige?

Anf. 16 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Jag börjar med Daniel Riazats fråga. Jag kan ha förståelse för det perspektivet. Det var också en diskussion vi hade när den svenska ståndpunkten slogs fast – jag tror att det var 2017. Då blev det en bred förankring i riksdagen av att vi i Sverige ska ha ingången att eurovinjetten ska öppna för både avståndsbaserade och tidsbaserade vägavgifter. Det är alltså inte EU som ska bestämma inriktningen, utan det beslutet fattar vi själva.

Sedan har vi en nationell debatt som handlar om vilken modell vi ska använda framöver, men den hanterar vi nationellt. Det är alltså svaret på frågan.

Låt mig gå till Åsa Coenraads frågor. När det gäller konsekvensutredning ska man vara medveten om att eurovinjetten, som förhandlingarna har gått, innebär att det är vi i Sverige som själva råder i fråga om prissättning och i valet mellan avstånds- eller tidsbaserade avgifter. Konsekvenserna råder vi alltså själva över. Det har inte gjorts ytterligare studier, eftersom vi har full rådighet över innehållet i de avgifter som sedan ska regleras.

När det gäller detta med biodrivmedelsinblandning är det kanske bäst att jag låter Fredrik Olovsson, statssekreterare på Finansdepartementet, kommentera den frågan.

Anf. 17 Statssekreterare FREDRIK OLOVSSON:

Nej, biodrivmedel finns inte med. Det är en fråga som tas i energiskattedirektivet.

Anf. 18 ORDFÖRANDEN:

Tack för den kompletteringen, statssekreteraren! Är det något ytterligare som infrastrukturministern vill kommentera?

Anf. 19 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Nej.

Anf. 20 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tyckte inte riktigt att jag fick det svar som jag hade väntat mig. Vi tycker ju att det är bra att man föreslår just avståndsbaserade avgifter och inte tidsbaserade. Vi vet också att om det är avstånd som räknas blir kopplingen till minskade utsläpp och klimatet mycket tydligare. Med anledning av detta vill jag anmäla avvikande mening från Vänsterpartiet.

Anf. 22 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Nej, jag kan bara konstatera att det är en hållning som Vänsterpartiet har haft tidigare men att det finns en bred majoritet i riksdagen för den ståndpunkt som jag redovisade här.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Då konstaterar jag att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Vi går in på dagordningspunkt 2, Kommissionens förslag om europeiska gemensamma luftrummet. Det är en diskussionspunkt.

Anf. 24 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Ordförande! Kommissionen presenterade i september ett reviderat förslag till lagstiftning för det europeiska gemensamma luftrummet. Det innebär bland annat förändringar i regelverket som syftar till en större marknadsöppning inom vissa deljänster av flygtrafikledningen och ökad informationsdelning för att en sådan ska kunna ske. Det är också en modernisering av de regler som är aktuella mot bakgrund av genomförda förändringar för Europeiska unionens byrå för luftfartssäkerhet, Easa, i förhållande till utveckling av bland annat drönare.

Förändringar föreslås också när det gäller systemet för prestationsplaner, så att varje leverantör av flygtrafikledning ska presentera en plan, i stället för att det, som i dag, ska upprättas en plan för hela det svenska luftrummet. Även vissa förstärkningar av centrala funktioner för analyser och nätverksorganisation är aktuella, liksom att formerna för funktionella luftrumsblock föreslås bli mer flexibla.

Det blir alltså frivilligt för stater att ingå i luftrumssamarbeten, men möjligheter öppnas också för intressenter utifrån ett bottom-up-perspektiv att initiera gränsöverskridande samarbeten.

Förhoppningsvis ska det gemensamma luftrumets mål om kortare flygvägar, minskad bränsleförbrukning och minskade utsläpp kunna nås med de ändringar som kommissionen nu föreslår.

Ordförandeskapet har här alltså påbörjat förhandlingarna, men i princip har man hittills bara insamlat medlemsstaternas synpunkter. Det blir alltså en riktlinjedebatt.

Det har presenterats två frågor inför debatten. Jag avser att framför allt lyfta fram att Sverige huvudsakligen är positivt till förslagen om modernisering av det gemensamma luftrummet. Det är angeläget att bevaka att eventuella förändrade roller inom flygtrafikledningssystemet inom unionen ska vara ändamålsenliga. Centralisering, som nu föreslås, kan vara motiverad, men det behöver vägas mot förutsättningarna för att nå effektivitet och behovet av att ha kompetens även på nationell nivå.

Det finns ju kapacitetsproblem i hela Europa, och så har det varit också tidigare, före pandemin, men framför allt i Mellaneuropa. Det är viktigt att man i det här sammanhanget anpassar regelverket också efter andra lokala förhållanden. Vi har lite andra förutsättningar i till exempel Sverige och Norden. För svensk del är den svenska integrerade civila militära

flygtrafikledning en sådan förutsättning, som bidrar till hög effektivitet. Den får absolut inte äventyras.

Det är någonting jag har framfört tidigare, som jag fortsätter att framföra och som också respekteras på europeisk nivå.

Anf. 25 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Övriga frågor. Där är det informationspunkter. Vill infrastrukturministern kommentera särskilt?

Anf. 26 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Det finns en punkt som jag möjligtvis kan kommentera. Jag gjorde det på trafikutskottet, och jag tänker att jag ändå vill nämna det för EU-nämnden. Det handlar om att det har kommit extrapunkter på dagordningen.

Jag kommer att begära ordet vid frågan om det europeiska järnvägsåret och där lyfta fram det svenska intresset och engagemanget för att kunna utveckla nattågstrafiken, för att se till att inte bullerförändringar försvårar möjligheterna för godstrafik och för att generellt underlätta förutsättningarna för tågresa i Europa. Det är en svensk ståndpunkt och en gemensam diskussion som vi också har haft i trafikutskottet.

Jag vill passa på att nämna att det har kommit till två punkter på dagordningen. En punkt handlar om att kommissionen väntas informera om att de har initierat ett pilotprojekt för samarbete och digitalisering kring passagerarlokaliseringsformulär som kan användas för smittspårning. Det är en ren informationspunkt.

Den andra punkten är en information från Polen om en deklaration som V4-ländernas transportministrar har enats om rörande den kommande TEN-T-revisionen. Det är också en ren informationspunkt, men i och med att den har kommit sent – vi fick den sent i går kväll – vill jag ändå informera EU-nämnden om att det är punkter som också har kommit till på dagordningen.

I övrigt står jag till förfogande att svara på frågor med anledning av dagordningspunkterna.

Anf. 27 ORDFÖRANDEN:

Ingen har begärt ordet i ärendet. Vi tackar för informationen och tackar också infrastrukturministern för närvaron vid dagens sammanträde. Vi önskar lycka till på kommande möte och en trevlig helg!

Anf. 28 ORDFÖRANDEN:

Vi går in på punkt 4, och det handlar om allmänna frågor.

Vi välkomnar statsrådet Hans Dahlgren till dagens EU-nämnds-sammanträde. Det är som vanligt återrapporter från videomöten. Vi börjar med den 17 november 2020. Sedan har vi också återrapporter från informellt ministermöte den 1 december.

Är det någonting som statsrådet önskar kommentera?

Anf. 29 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Jag vill gärna säga några ord. Nämnden har ju fått rapporten från det här mötet, men för er som ännu inte har haft möjlighet att ta del av den kan jag ge en kortare redogörelse för vad som hände där.

På dagordningen stod först förberedelser för Europeiska rådets möte nu den 10–11 december. I huvudsak kommenterade vi den kommenterade dagordningen. Det handlade om covidkoordinering, klimat, handel, terrorism och Turkiet. Vi återkommer vid en senare dagordningspunkt till detta.

Därefter hade rådet den första landsspecifika diskussionen med utgångspunkt i kommissionens rapport om respekt för rättsstatens principer. Det var de fem länderna Belgien, Bulgarien, Estland, Tjeckien och Danmark som diskuterades. Diskussionen fokuserade mest på erfarenhetsutbyte och goda exempel.

Sedan informerade ordförandeskapet om förhandlingsläget när det gäller ramverken för Albanien och Nordmakedonien. Vi behandlade också läget i MFF-förhandlingen. Som ni vet har Ungern och Polen motsatt sig den här budgetöverenskommelsen och återhämtningspaketet beroende på deras motstånd mot konditionalitetsmekanismen. Vi återkommer till den frågan också senare under det här samrådet.

Sedan fördes en diskussion om kampen mot antisemitism. Kommissionen presenterade sitt arbetsprogram för 2021. Till sist presenterade Portugal som inkommande ordförande en färdplan för terminen 2021. Det var mötet den 17 november.

Jag kan också säga några ord, herr ordförande, om det videomöte vi hade vid det informella mötet med allmänna rådet den 1 december. Det skulle ha ägt rum i Wiesbaden i Tyskland, men på grund av pandemin har vi inte några fysiska möten just nu i allmänna rådet. Det blev i stället ett videomöte. Det kommer en rapport från det här mötet inom kort.

Det blev ett heldagsmöte där första delen ägnades åt framtidskonferensen och andra delen fokuserade på covid-19 och insatser mot detta.

Under den första delen informerade ordförandeskapet om förberedelserna för framtidskonferensen. Man är fortfarande inte överens mellan institutionerna om vem som ska leda konferensen. Sedan ägnades resten av tiden åt en medborgardialog med representanter för det europeiska ungdomsparlamentet.

Vid den andra sessionen, om covid-19, fördes en diskussion om hur man ytterligare kan förbättra samordningen av EU:s gemensamma insatser när det gäller att lindra pandemins ekonomiska och sociala följder. Jag kan notera särskilt att flera kollegor uttryckte en oro för att opinionen mot vaccination växer i deras respektive länder.

Det var mina återrapporter, herr ordförande.

Anf. 30 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Vi går in på dagordningspunkt 2, Förberedelse inför Europeiska rådet den 10–11 december 2020: Slutsatser. Det här är en diskussionspunkt.

Anf. 31 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Vi kommer att ha en diskussion om det utkast till slutsatser inför Europeiska rådets möte i slutet av nästa vecka som nämnden har fått ta del av. Det ska inte fattas några beslut vid vårt möte nu på tisdag, och inga slutsatser ska heller antas där.

Det här utkastet till slutsatser inför Europeiska rådet tar upp frågor om covid-19, om klimatet, om terroristbekämpning och om externa relationer. Avsnittet om pandemin tar upp den övergripande samordningen i bekämpningen av covid-19-pandemin och berör utveckling och fördelning av vacciner, hur man ska kunna använda och ömsesidigt erkänna olika tester och frågan om att det ska ske gradvis när det är aktuellt att upphäva olika restriktioner.

När det gäller klimatet föreslås en väsentlig ambitionshöjning med utsläppsminskningar om minst 55 procent till 2030. Regeringen kan förstås stödja det förslaget. Vi hade gärna gått ännu längre men bedömer att det inte finns stöd i medlemskretsen för att komma längre än till 55 procent – och det är bra det, om det går.

Slutsatserna går inte i detalj in på genomförandelagstiftningen, och det tycker vi också är bra.

Sedan kommer Europeiska rådet återigen att ta upp bekämpningen av terrorism efter den senaste tidens attacker i både Frankrike och Österrike. Sedan kommer man också som vanligt att ta upp externa relationer. Den här gången uppmärksammar man presidentvalet i USA och vikten av de transatlantiska relationerna men också det södra grannskapssamarbetet. Sedan kommer man även att följa upp diskussionen från i oktober om Turkiet och situationen i östra Medelhavet.

Det är två frågor som inte står på dagordningen men som lär komma upp och kanske vara dominerande under det här mötet. Den första är EU:s nästa långtidsbudget och förhandlingen med Storbritannien. Den andra är en särskild punkt på allmänna rådet. Vi återkommer till den också i det här samrådet.

När det gäller långtidsbudgeten och återhämtningspaketet vill jag säga att vi verkligen befinner oss i ett låst läge. Det här är en allvarlig situation för Europeiska unionen och för genomförandet av de här viktiga besluten som finns i slutsatserna från toppmötet i juli.

Polen och Ungern blockerar antagandet med anledning av sina invändningar mot rättskonditionalitetsförordningen. Vi vet ännu inte hur det här kan komma att påverka diskussionen i Europeiska rådet. Vi vet att det tyska ordförandeskapet intensivt arbetar med frågan. Men det är

möjligt att det krävs ett möte där man sitter i samma rum, eller har möjlighet till samtal öga mot öga, innan man kan lösa upp det här.

För närvarande finns ingen klar väg framåt, men jag vill säga att vi självklart står fast vid att den framförhandlade förordningstexten inte ska ändras. Vi är 25 medlemsstater i rådet som tillsammans med Europaparlamentet står bakom det här. Den situationen ska vi inte ändra på, tänker jag.

Anf. 32 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Tack, statsrådet, för genomgången!

I det stora hela tror jag inte att det är så jättemycket som vi har åsikter om i ståndpunkterna kring framför allt rådsslutsatserna.

I föredragningspromemorian från kansliet står det att utskottsprotokollet från miljö- och jordbruksutskottet inte är justerat, men jag tror att det fanns avvikande meningar från både Kristdemokraterna och Moderaterna och kanske Centerpartiet också. Jag vet inte om det har bäring på beslutet i dag, men för säkerhets skull vill jag bara avisera att vi hade en avvikande mening rörande klimatfrågorna där. Men det berör inte direkt det som står i texterna här.

Likadant har vi haft en avvikande mening tidigare om terrorism. Det kanske min kollega från Moderaterna, Helena Bouveng, kommer att ta upp. Vi får återkomma till det.

Anf. 33 ORDFÖRANDEN:

Statsministern kommer tillbaka till EU-nämnden på onsdag, och då får vi se vad som sägs i återrapporten när det gäller det som Désirée Pethrus hänvisar till med de avvikande ståndpunkterna.

Anf. 34 HELENA BOUVENG (M):

Tack så mycket, statsrådet, för föredragningen!

Jag tror att vi i sak inte är särskilt oeniga. Men där Désirée slutade vill jag ändå ta vid och ta upp det här med terrorism.

Det är av mycket stor betydelse att man inom EU fortsätter att arbeta tillsammans för att förebygga, förhindra och beivra terroristbrott. Utkastet till slutsatser vid Europeiska rådet lyfter fram flera viktiga aspekter för det fortsatta arbetet.

Dessvärre finns det onekligen många exempel på fruktansvärda terroristattacker de senaste åren även i Europa. Mordet på den franska läraren Samuel Paty och dåden i Nice och Wien visar tydligt på det hot som islamistisk extremism och terrorism utgör i Europa. Det är därför förvånande att den sortens terrorism inte explicit nämns i rådsslutsatserna.

Vi har i europeiska medier kunnat läsa beskrivningar om att den svenska regeringen tidigare har verkat för att tona ned frågor kring islamismen. Vid förra veckans EU-nämnd påtalade vi för regeringen avsaknaden av tydlighet om våldsbejakande islamism i regeringens linje. Då gick faktiskt regeringen med på att lyfta in det i ståndpunkten.

En fråga till statsrådet blir då att jag antar att statsrådet tar med sig den ståndpunkten in i diskussionerna med sina europeiska kollegor om europeiska slutsatser.

Statsrådet tar också upp Polen och Ungern. Det här är viktigt, på grund av rättsmekanismen, och jag vill understryka det faktum att en

2020/21:18
04 december

kompromiss är en kompromiss och att den inte ska ändras. Jag tror att man ska vara väldigt tydlig med detta.

Vad gäller klimatet har det väl luckrats upp lite grann, framför allt vad gäller punkt 14 och den här gränsjusteringsmekanismen, eller vad man nu ska kalla det för, för koldioxid. Då har man skrivit lite grann att man bjuds in. Jag tror att det står: The commission is invited to consider, in particular ... Det betyder väl att man kan överväga att föreslå något. Om det inte står så skarpt kan man väl acceptera det, men viktigt är väl ändå att vi understryker att vi undviker CO₂-läckage. Det är bra att WTO-kompatibilitet omnämns.

Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V):

Jag har två frågor som jag tänkte ta upp. Den ena frågan handlar om klimatmålen. Statsrådet talade om 55 procent när det gäller utsläppsminskningar på grund av att det inte finns ett stöd för en bättre linje i den här frågan.

Vi vet sedan tidigare att det har fattats ett beslut i EU-parlamentet om 60 procent. Vi vet också att det är viktigt vad medlemsländerna gör nu – att det är lite upp till medlemsländerna att se till att utsläppsmålet inte sänks ytterligare.

Från Vänsterpartiets sida vill vi att det ska vara ett utsläppsmål på minst 65 procent när det gäller utsläppsminskningar till 2030.

Ser inte statsrådet att det kan vara viktigt att Sverige går före och ställer högre krav, även om vi inte kommer att få igenom dem? Om man sätter lite högre mål kanske man åtminstone kan nå lite mer än vad vi har gjort hittills.

En annan punkt jag tänkte ta upp gäller säkerhet och terrorism. Det kom nyligen en rapport som visade att antalet terrormord utförda av högerextremister har ökat med 709 procent i västvärlden sedan 2014. Det här är också en viktig aspekt att ha med sig i de diskussioner som pågår och kommer att pågå. 709 procent i ökning är en oerhört hög siffra. Den måste tas på allvar.

Anf. 36 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för genomgången inför mötet. En del av de punkter som han tog upp rörande covid-19 handlade om vaccin, tester och restriktioner. Vi har också lyft fram behovet av att se till att katastrofgrunden för möjligheten att ge stöd till företag ska aktiveras igen, och vi har fått ett positivt besked om att regeringen instämmer i det. Är detta något som förs fram på det här mötet, eller är det uppe för diskussion någon annanstans?

I samband med vårens restriktioner var det många gränser som stängdes. Jag har uppfattat att det nu finns en större enighet och en större beredskap som gör att den typen av stängningar inte görs. Finns det några diskussioner som rör det här? Känns det som att det är tryggt att det finns en större enighet kring hur man ska hantera den typen av stängningar, som riskerar att drabba medlemsländernas ekonomier hårt?

Anf. 37 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Jag vänder mig först till Désirée Pethrus. När det gäller de avvikande meningar som det hänvisas till avseende klimatfrågan

och bekämpning av terrorism föreslår jag att ni tar upp de sakerna när det blir en diskussion i sak om vad statsministern ska framföra respektive vad som ska antas av Europeiska rådet vid samrådet med honom på onsdag nästa vecka. Jag noterar också vad Helena Bouveng säger; i sak är vi inte så oeniga om det här. Jag har inget emot att resonera med mina kollegor i allmänna rådet om att vi måste bekämpa våldsbejakande islamism i enlighet med det som tidigare har överenskommits.

Jag vill säga några ord om det här med Polen och Ungern och deras blockering av budgetbeslutet. Det är verkligen allvarligt. Inget ordförandeskap skulle förstås kunna hantera det här bättre än det tyska. Angela Merkel har möjlighet att i kontakt med de ungerska och polska ledarna göra klart vad det skulle innebära för dem om budgeten inte skulle kunna antas. Frågan är om den här återhämtningsfonden över huvud taget skulle kunna användas.

Jag blir lite uppmuntrad, får jag säga, av ett telegram jag läste i morse från Reuters om att den polske vice premiärministern Jarosław Gowin i går sagt att man är beredd att titta på möjligheterna att ändå gå vidare med den här konditionaliteten under förutsättning att det görs ett slags deklaration om hur man ska tolka den. Vi får väl se om det blir någon sådan deklaration och vad den i så fall kommer att innehålla. Det viktiga är ju att vi inte ändrar på själva mekanismen och att den kommer att fungera så som vi har kommit överens om i Europaparlamentet att den ska fungera. Det är viktigt.

När det gäller det som kallas Carbon Border Adjustment Mechanism står det i slutsatserna att det är något som kommissionen inbjuds att överväga att föreslå – det finns alltså några reservationer där. Men det här är någonting som vi behöver veta lite mer om innan vi kan ta ställning till dess substans.

Daniel Riazat säger att Sverige ska gå före. Sverige går före. Sverige har en mer ambitiös klimatpolitik än de allra flesta EU-länder. Vi är med och påverkar. Jag tror att det som vi tillsammans med de mest ambitiösa övriga EU-länderna har gjort på den vägen har lett till att vi nu kanske får en uppslutning kring minst 55 procent. Vi vill ju, som jag sa, gärna gå längre, men jag tror att det blir svårt nog att verkligen få alla länder att acceptera 55 procent. Går inte det blir vi kvar på det gamla målet, 40 procent, och det är inte gott nog.

Till Annika Qarlssoon kan jag bekräfta att vi fortsätter att arbeta med frågan om hur katastrofgrunden ska kunna tillämpas också i den här situationen. Det är ingenting som tas upp på det här mötet, men det är någonting som vi arbetar med på olika sätt i förhållande till kommissionen.

Vad gäller frågan om stängda gränser under den andra vågen är min bild att det här fungerar mycket bättre än vad det gjorde i våras i början av pandemin. Den typ av rapporter som vi fick då om att saker och ting som borde komma fram inte kom fram har jag faktiskt inte sett på senare tid. De goda saker som kommissionen har gjort med de gröna korridorerna och annat gör att transporter över gränserna tycks flyta på. Nu har handeln mellan EU-länderna minskat under pandemin, så det är klart att det inte är lika många transporter som det var förra året. Men den typ av hinder som Annika Qarlssoon talar om har jag inte sett.

Anf. 38 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Jag tackar statsrådet för bra klargöranden.

Statsrådet beskrev vad som nu händer och sker kopplat till Ungern och Polen. Jag vill ställa en fråga för att förstå vad som händer ifall detta inte löses ut i december. Då kommer ju den gamla MFF-budgeten att träda i kraft månad för månad. Det är så jag har uppfattat det. Kommer rättsstatsmekanismen att kunna kopplas på även om det är den gamla budgeten som gäller när vi går över till januari 2021?

Anf. 39 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ja, det kommer den. Vi kommer att kunna fatta ett beslut om rättsstatsmekanismen med kvalificerad majoritet, så den kan man sjösätta när man vill. Men eftersom vi ser det här som ett sammantaget paket vill vi naturligtvis gärna få med alla delarna samtidigt.

Anf. 40 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tackar för svaret från statsrådet. Jag och Vänsterpartiet skulle fortfarande vilja att regeringen i förhandlingarna krävde utsläppsminskningar på minst 65 procent. Med anledning av det skulle jag vilja anmäla avvikande mening.

Anf. 41 ORDFÖRANDEN:

Jag har en fråga till Désirée Pethrus. Kvarstår du vid den avvikande ståndpunkt som du delvis framförde i ditt anförande, eller följer du statsrådets uppmaning att eventuellt ta detta på onsdag, när slutsatserna är klara?

Anf. 42 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ja, vi återkommer till ministerns möte.

Anf. 43 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Vi går vidare till dagordningspunkt 3, Förhandlingarna mellan EU och Storbritannien. Detta är en informationspunkt.

Anf. 44 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Det här är den andra stora och svåra fråga som verkligen är aktuell i dagarna för Europeiska unionen. Vi skulle ha haft den uppe även på förra mötet med allmänna rådet den 17 november, men den ställdes då in på grund av bristande framsteg. Jag var i utrikesutskottet i början av november och redovisade dåvarande läge i förhandlingarna.

Den här gången har ordförandeskapet valt att ta upp förhandlingarna för information. Vi vet inte i dag vad för slags information det blir. Det talas om att det nu pågår förhandlingar på allra sista varvet. Det är klart att det inte är omöjligt att det kommer att råda en helt ny situation på tisdag. I så fall får jag be att återkomma till nämnden på ett eller annat sätt.

I eftermiddag, klockan fyra tror jag, tänker EU:s chefsförhandlare redovisa för våra ambassadörer i Bryssel hurdan läget är samt om det finns utrymme för att landa de här förhandlingarna och i så fall på vilket sätt.

Vi vet så pass mycket att man i de slutförhandlingar som just nu pågår i London har konkreta avtalstexter på bordet för alla olika varianter. Det är klart att detta har tagit tid, och tiden är mycket knapp. Den är verkligen inte oändlig. Vi är inne på ett slags övertid.

Vi vet förstås inte hur tänkandet ser ut på den brittiska sidan och om de är beredda att kompromissa för att få ett avtal. I den situationen blir det en svår balansakt i våra förhandlingar att kunna komma överens med Storbritannien utan att sedan komma tillbaka med en uppgörelse som någon enskild medlemsstat inte kan acceptera.

Vi vill från svensk sida verkligen att det här ska gå att föra i hamn och har genomgående verkat för det. Vårt budskap till förhandlarna i dag är att detta fortfarande bör gå att genomföra och ska gå att genomföra. Men vi måste verkligen ha beredskap för alla scenarier.

Vad gäller sakfrågorna är det på samma sätt som jag tidigare redovisat för nämnden. Det handlar om rättvisa konkurrensvillkor, tvistlösning och inte minst fiske. De frågorna är svåra av en anledning. För britterna är det känsliga frågor som rör suveränitet och kontroll över lagar. Samtidigt är det viktigt för oss inom EU att vi inte får en ojämlik konkurrenssituation, att vi har ordentliga regler för hur avtalet ska efterlevas och att de i våra samhällen som arbetar i fiskebranschen har förutsägbara möjligheter att fortsätta bedriva sina yrken.

Vi hade en gång satt en deadline till den 31 oktober för de här förhandlingarna från EU:s sida. Den har nu passerats med en dryg månad. Jag hoppas verkligen att man kan knyta ihop den här säcken någon gång under nästa vecka, om det inte sker nu i helgen. Det går inte att förhandla mycket längre om man ska ha möjlighet att sedan godkänna avtalet före årsskiftet.

Vi förbereder samtidigt bra beredskapsåtgärder, inte minst på transportområdet, för att det ska kunna flyta på även utan ett avtal. Eventuellt kan olika provisoriska lösningar bli aktuella. Vi har tillsammans med berörda myndigheter ett förberedelsearbete för både en situation med ett avtal och en situation utan ett avtal. Det är ett trettiotal svenska myndigheter som berörs, inte minst Tullverket förstås. Min egen bedömning är att vår beredskap är god. Men vi inventerar detta kontinuerligt. Den dag då vi har besked om hur det blir kommer det säkert att uppmärksammas att vi behöver informera ännu mer, och det finns en sådan beredskap.

Vi väntar oss som sagt att det kan komma att presenteras en heltäckande avtalstext för oss i medlemsstaterna, vilken vi sedan snabbt får ta ställning till. Om det kommer en sådan uppgörelse vill jag betona att det förmodligen kommer att vara ett helt färdigt avtal där alla delarna bildar en uppgörelse och en balans mellan olika motstridiga intressen. Jag tror inte att det kommer att vara möjligt att omförhandla enskilda delar av det avtalet utan att påverka helheten och balansen. Skulle man öppna för nya förhandlingar i det läget faller nog avtalet.

Vår inriktning är som ni vet att ett avtal med britterna – även om det inte skulle uppfylla alla våra önskemål – förmodligen är bättre än inget avtal alls. Kommissionens ambition när det gäller formfrågan är att förhandlingarna ska leda till en överenskommelse i form av ett så kallat EU-avtal, vilket innebär att det är ett avtal som sluts mellan unionen och Storbritannien och som kan träda i kraft så snart det är godkänt. På EU-

sidan krävs det ett godkännande av rådet och av Europaparlamentet, men det krävs inte några godkännanden i de nationella parlamenten.

Vi kommer naturligtvis att granska avtalet när det kommer till Stockholm. Men det är direkt nödvändigt att det blir ett EU-avtal för att vi ska hinna med detta före årsskiftet. Det finns inga som helst förutsättningar för att ha några ratifikationsprocesser i huvudstäderna före årsskiftet.

Som sagt hoppas jag få möjlighet att samråda med EU-nämnden igen när vi har en avtalstext. Skulle vi få den på bordet före mötet i allmänna rådet nästa vecka får vi såklart anledning att återkomma till nämnden då.

Anf. 45 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Då går vi in på dagordningspunkt 4, Lagstiftningsplaneringen. Det är ett informationsärende. Jag vill också uppmärksamma nämnden på att det pågår en skriftlig procedur i det här ärendet. Den ska avslutas kl. 14.30.

Anf. 46 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! Det tyska ordförandeskapet kommer vid mötet på tisdag att presentera två texter som man har förhandlat fram tillsammans med Europaparlamentet och kommissionen. Det första dokumentet är en gemensam förklaring om vilka initiativ som är prioriterade under nästa år. Det andra dokumentet är gemensamma slutsatser om de politiska målen och prioriteringarna för 2020–2024. Nämnden har tagit del av båda dokumenten.

Ordförandeskapet har bestämt att den gemensamma förklaringen och slutsatserna ska överenskommas genom ett skriftligt förfarande som avslutas i dag. Det pågår som ordföranden sa ett skriftligt samråd med nämnden om detta. Vid videokonferensen på tisdag förväntar vi oss därför bara information från ordförandeskapet och ingen diskussion.

Som ledamöterna kanske noterat finns det i slutsatserna en skrivning som rör förslaget från kommissionen om minimilöner. Jag har vid tidigare rådsmöten om lagstiftningsplaneringen tydligt framfört regeringens och riksdagens syn på ett initiativ om minimilöner och att vi inte vill ha något rättsligt bindande instrument där.

Av det skälet tänker Sverige tillsammans med Danmark och Österrike göra ett gemensamt uttalande i anslutning till att beslutet fattas om att det faktum att vi godkänner dessa gemensamma slutsatser inte innebär något stöd till förslaget om minimilöner. Det framgår också i det skriftliga samrådet.

Anf. 47 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Det är lite intressant, det här. Jag upplever det som att regeringen har börjat röra sig i den riktning som vi i arbetsmarknadsutskottet gjorde tidigare i vårt yttrande, som jag har aviserat redan tidigare i EU-nämnden. Det gällde yttrandet till utrikesutskottet inför planeringen för nästkommande år.

Jag vill fortsätta hänvisa till det yttrandet. Det kommer vi att göra via det skriftliga samrådet, men det är att den sociala pelaren innebär flera olika förslag som vi tycker griper in i det som inte bör göras på EU-nivå utan hör till nationell kompetens. Där ingår minimilöner.

Det finns också en fråga som vi har börjat behandla i arbetsmarknadsutskottet, och det är frågan om lönetransparens. Vi har från framför allt Svenskt Näringsliv fått signaler om att man från EU:s sida vill ha individuell lönesättning offentlig. Det är mot all tradition i Sverige och är något som Sverige borde motsätta sig.

Jag aviserar muntligen här och tycker att det är bra att få fört till protokollet att vi inte tycker att den sociala pelaren ska vara prioriterad i lagstiftningsprogrammet.

Sedan har jag en fråga om det här uttalandet. Kommer vi att få se det innan tiden för samrådet går ut?

Anf. 48 HELENA BOUVENG (M):

Jag lyder ordförandens uppmaning att inte upprepa saker och ting men vill säga att vi ställer oss bakom det som Désirée Pethrus alldeles nyss aviserade.

Anf. 49 ORDFÖRANDEN:

Detta är som sagt ett informationsärende just nu. Det pågår en skriftlig procedur, så ni får återkomma med de synpunkterna. Även om de är noterade i protokollet är det ett informationsärende.

Anf. 50 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! När det gäller frågan om ett bindande direktiv för minimilön har vi ingen annan mening än den som Désirée Pethrus gav uttryck för. Vi vill inte att det ska förekomma, och vi har motarbetat det. Vi har tyvärr fått ett förslag från kommissionen, men vi är mot detta. Där finns det inga delade meningar. Detta kommer att framgå tydligt i den deklaration, eller den förklaring, som lämnas. Vi ska förstås återkomma i frågan.

När det gäller uttalandet finns det en redovisning för dess innehåll i det samråd som nu görs skriftligt. Själva formuleringarna håller vi på att förhandla om med österrikare och danskar. Det är inte riktigt färdigt ännu, men det kommer att vara en deklaration, en förklaring eller ett uttalande med just den innebörd som refereras i underlaget inför det skriftliga samrådet. Det är klart, och jag tror inte att det behöver råda något tvivel om att det kommer att uppfattas som en tydlig signal från oss att vi inte gör gemensam sak med dem som vill ha detta.

När det gäller transparens har vi ännu inte sett något förslag, men jag har sett Svenskt Näringslivs invändningar mot detta. Det är något som vi behöver resonera om framöver och ta ställning till när det ligger ett förslag på bordet.

Anf. 51 ANNIKA QARLSSON (C):

Ordförande! Även jag vill uppmärksamma att vi tidigare haft en avvikande mening i den här frågan och kommer att följa upp det i det skriftliga samrådet.

Anf. 52 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar och tackar för informationen.

Då går vi in på dagordningspunkt 5, Europeisk handlingsplan för demokrati. Det är ett informationsärende.

Anf. 53 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Ordförande! Vad som väntas hända på mötet i den här delen är att kommissionen ska informera om ett meddelande som beslutats om nu i veckan. Det handlar om en europeisk handlingsplan för demokrati.

I meddelandet behandlas några av de utmaningar som kommissionen anser att digitaliseringen har medfört för vårt demokratiska system. Det handlar om påverkan på val och på valkampanjer. Det handlar om ändrade förutsättningar för de redaktionella medierna, och det handlar om frågor som berör hur samhället kan bjuda motstånd mot den desinformation som finns både här och var.

Regeringen kommer att notera den information som kommer att lämnas.

Anf. 54 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för informationen.

Då går vi in på dagordningspunkt 6, Övriga frågor. Finns det något att kommentera där, statsrådet?

Anf. 55 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Herr ordförande! Jag har inga övriga frågor att kommentera.

Anf. 56 ORDFÖRANDEN:

Då tackar jag statsrådet Dahlgren för närvaron vid dagens EU-nämndssammanträde, önskar lycka till vid det kommande mötet och tillönskar en trevlig helg.

Anf. 57 ORDFÖRANDEN:

Välkommen till EU-nämndens sammanträde, kabinettssekreteraren!

Vi börjar som seden bjuder med återrappporten, i detta fall från videomötet den 19 november 2020. Finns det något att kommentera där?

Anf. 58 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Herr ordförande! Ja, det gör det. EU-nämnden har i vanlig ordning fått den skriftliga återrappporten från utrikesministrarnas informella videomöte den 19 november. Jag har emellertid förstått att många ledamöter har svårt att ta del av rapporten nu under pandemin. Jag skulle därför vilja inleda med att säga några ord om mötet.

Höge representanten Josep Borrell tog under Aktuella frågor upp det amerikanska valet, situationerna i Afghanistan, Belarus, Nagorno-Karabach och Etiopien, händelserna kring den cypriotiska staden Varosha samt MR- och demokratihandlingsplanen.

Andra ministrar berörde även valen i Moldavien och Bosnien och Hercegovina.

Utrikesministern kommenterade kort Belarus, Nagorno-Karabach och Afghanistan. Hon tryckte på för ett tredje paket med sanktioner mot den belarusiska regimen och underströk att ett sådant bör omfatta företag såväl som personer.

Utrikesministern noterade att eldupphöret i Nagorno-Karabach naturligtvis var välkommet men konstaterade samtidigt att det av Ryssland förhandlade avtalet lämnade många frågor obesvarade. Hon uttryckte starkt stöd för Minskgruppen och dess samordförande samt för OSSE-ordförandeskapets personliga representant. Slutligen uppmärksammade utrikesministern mänskliga rättigheter och kvinnors och flickors situation i Afghanistan.

Diskussionen om multilateralismen kretsade framför allt kring hur EU bäst kan stödja och påverka det multilaterala systemet och utveckla partnerskapen med andra regionala organisationer. Förenta staternas förväntade återinträde i olika multilaterala institutioner och avtal välkomnades av många.

Utrikesministern underströk vikten av att följa upp FN-75-deklarationen och stötta FN:s generalsekreterare i arbetet med att omsätta deklarationen i handling. Hon uppmärksammade arbetet inom den internationella koalitionen för ekonomisk jämställdhet.

Slutligen hade ministrarna ett samtal med Palestinas utrikesminister. Diskussionen präglades dels av beskedet att Palestina återupptar samarbetet med Israel om säkerhetssamordning och skatteintäkter, vilket välkomnades av många, och dels av nyheten om den amerikanske utrikesministerns besök i israeliska bosättningar som inträffade samma dag.

Utrikesministern talade för de nordiska länderna. Hon underströk i enlighet med EU:s och Sveriges etablerade ställningstaganden bland annat

betydelsen av att fortsätta ansträngningarna för en tvåstatslösning som bygger på internationell rätt och erkända parametrar. Utrikesministern välkomnade det återupptagna samarbetet mellan Israel och Palestina och påminde om att EU även hade välkomnat normaliseringsavtalen mellan Israel och tre länder i regionen.

Anf. 59 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar och tackar för återrapporten.

Vi går in på dagordningspunkt 3, Aktuella frågor. Det är ett informationsärende och en återkommande fråga inom ramen för utrikesrådet.

Anf. 60 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Nästa utrikesministermöte hålls alltså den 7 december, och det blir ett fysiskt möte i Bryssel.

Höge representanten Josep Borrell väntas i vanlig ordning beröra ett antal aktuella frågor i början av mötet. Vi har fått information om att han bland annat kommer att ta upp Belarus och mänskliga rättigheter.

Detta är som bekant inte diskussionspunkter som ska förankras i riksdagen, men jag vill ändå säga något om regeringens förhållningssätt.

Borrell väntas som sagt beröra situationen i Belarus. Regeringen har varit drivande för att Belarus ska tas upp även den här gången och verkar för att frågan ska fortsätta stå högt på EU:s dagordning. Vi trycker på för ett tredje paket med sanktioner, som jag hoppas kommer att antas före jul.

Utrikesministern har under hösten löpande redogjort för regeringens syn på utvecklingen i Belarus. Den inriktning som vi har förankrat och som jag uppfattar har brett stöd i riksdagen gäller förstås alltså.

Borrell förväntas även ta upp mänskliga rättigheter inför MR-dagen den 10 december. Han väntas beröra EU:s nya handlingsplan för mänskliga rättigheter och demokrati för perioden 2020–2024, som antogs i samband med rådets senaste möte. Regeringen har för avsikt att spela en mycket aktiv roll i genomförandet av denna plan.

Rådet kommer i samband med mötet att besluta om en ny sanktionsregim mot kränkningar av och brott mot mänskliga rättigheter, det som kallas Magnitskijsanktioner. Sanktionsregimen kommer att bli ett kraftfullt och viktigt verktyg för att skydda och främja mänskliga rättigheter.

Eftersom det är parlamentsval i Venezuela dagen före ministrarnas möte är det möjligt att Borrell även kommer att säga något om situationen där.

Vi vet ju redan nu att det inte finns några förutsättningar för ett fritt och rättvist val på söndag. Maduroregimen fortsätter undergräva demokratin, rättsstatens principer och respekten för mänskliga rättigheter. FN:s oberoende mission har på ett föredömligt, om än nedslående, sätt dokumenterat regimens förbrytelser. Oavsett valresultatet kommer Maduro inte att bli en legitim ledare på söndag, och Guaidó kommer inte att förlora den demokratiska legitimitet som är hans.

EU kommer att vilja reagera på valresultatet. Det mest sannolika är ett gemensamt EU-uttalande. Skulle det i stället bli fråga om rådsslutsatser återkommer regeringen förstås för samråd.

Anf. 61 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar att kabinetssekreteraren får beröm från Désirée Pethrus avseende återrapporten: Tack för återrapport muntligt – föredömligt! Vi ska vara snälla och glada denna fredag, och det var väl välvilligt och trevligt. Tack för det, Désirée!

Då går vi in på dagordningspunkt 4, Transatlantiska relationer – Diskussion. Jag vill uppmärksamma EU-nämnden på att den har fått aktuella rådsslutsatser för skriftligt samråd. Det skriftliga samrådet avslutades i dag, den 4 december, klockan 8.45. Det handlar alltså om relationerna mellan EU och USA.

Anf. 62 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG:

Den första diskussionspunkten på dagordningen rör alltså de transatlantiska relationerna efter det amerikanska valet. Rådet väntas anta slutsatser om relationen mellan EU och Förenta staterna. Vi räknar med att ministrarnas diskussion kommer att fokusera på samarbetet på det utrikes- och säkerhetspolitiska området.

Förenta staterna är och förblir EU:s viktigaste partner. Goda transatlantiska förbindelser är centralt för vår säkerhet och vårt välstånd. Den transatlantiska länken är avgörande för Europas säkerhet. Europeiskt säkerhets- och försvarssamarbete bör vara ömsesidigt förstärkande med och förankrat i europeiska och euroatlantiska strukturer.

Det är viktigt att EU gemensamt uttrycker en tydlig önskan om att ytterligare stärka den transatlantiska relationen. Regeringen kommer att verka för att Borrell efter mötet sänder ett välkomnande budskap till den inkommande amerikanska administrationen.

Jag kommer att återkomma till frågan om strategisk autonomi, mötets nästa dagordningspunkt, men jag vill redan nu understryka att regeringen inte ser en god transatlantisk relation och strategisk autonomi som två sidor av samma mynt. Vi vill arbeta tillsammans med partner, inte göra oss oberoende av dem.

Utgångspunkten för ministrarnas diskussion bör vara att EU och Förenta staterna har en värdegemenskap som är grundad i gemensamma strategiska intressen. Möjligheten att uppnå effekt i de globala frågorna är mycket större när vi arbetar tillsammans. Utrikesministern kommer därför att framföra att EU behöver samarbeta med Förenta staterna för att möta de många utmaningar som världssamfundet står inför. Det gäller pandemin, klimatet, ekonomisk återhämtning, säkerhet, krishantering, frihandel och mycket annat.

Sverige välkomnar att den inkommande administrationen, och i hög grad Joe Biden personligen, delar vår inställning att globala utmaningar måste hanteras genom internationellt samarbete. Vi ser möjligheter att bredda och fördjupa kontakterna mellan EU och Förenta staterna på en lång rad områden. Det handlar inte minst om att främja mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer och att ta steg framåt i det internationella jämställdhetsarbetet. Det handlar om att stödja effektivt multilateralt samarbete och en regelstyrd internationell ordning. Vi ser fram emot att Förenta staterna åter kommer att delta i det internationella klimatsamarbetet och i arbetet inom Världshälsoorganisationen.

Utrikesministern kommer vid mötet att särskilt lyfta fram möjligheterna till samarbete om klimatfrågan och om SRHR. Vi ser också

möjligheter att samarbeta för att främja fri, rättvis och hållbar handel. Det gäller både bilaterala handelsfrågor mellan EU och Förenta staterna och ett antal multilaterala frågor, inte minst att stärka och reformera Världshandelsorganisationen, WTO.

Vi inser naturligtvis samtidigt att den inkommande amerikanska administrationen till att börja med framför allt kommer att fokusera på inrikespolitiska frågor. Effekterna av pandemin på det amerikanska samhället är enorma, och den frågan kommer att stå högst på dagordningen. Det kommer att vara en svår uppgift för president Biden att steg för steg söka ena sin djupt splittrade nation.

Anf. 63 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack, kabinetssekreteraren, för föredragningen! Vi instämmer i ståndpunkten, men jag har en fråga som jag är lite fundersam över. USA är ju Sveriges viktigaste handelspartner utanför EU, och det jag saknar i ståndpunkten är ett återupptagande av de pausade handelsförhandlingarna. Finns det något klokt argument för att det inte ingår i ståndpunkten, eller hur har ni resonerat kring detta?

Anf. 64 ORDFÖRANDEN:

Jag antar att Annika Qarlsson menar de så kallade TTIP-förhandlingarna, som var på bordet när president Trump tillträdde.

Anf. 65 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tycker alltid att ärenden som rör USA är väldigt intressanta, och det gäller speciellt nu när det har varit val.

I Sveriges ståndpunkt finns många delar som Vänsterpartiet ställer sig bakom. Men det finns också problematiska ställningstaganden, till exempel när det handlar om säkerhets- och försvarssamarbete, där den svenska regeringen anser att det finns behov av ett fortsatt brett transatlantiskt samarbete. Om det hade gällt något annat land där man under en längre tid varit involverad i olika kränkningar av mänskliga rättigheter och liknande hade vi aldrig funderat på ett sådant samarbete.

Vi menar också att Sverige måste vara tydligt i frågan om alliansfrihet. Vi vet att de beslut som har fattats den senaste tiden och de närmanden som vi har gjort till USA och andra länder när det gäller försvarssamarbete hotar Sveriges alliansfrihet.

Dessutom har USA tampats med enorma problem inrikes, exempelvis när det gäller brott mot yttrande-, press- och mediefrihet. Man har bara de senaste månaderna från statens sida skadat eller arresterat minst 500 journalister i landet. Detta tycker vi är anmärkningsvärt och något som vi bör nämna. Vi vet ännu inte hur Bidenadministrationen kommer att hantera dessa frågor. Allt är självklart bättre än Trump. Men vi vill ändå att Sverige ska uppmärksamma dessa frågor.

Anf. 66 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Ordförande! Tack, statssekreteraren, för föredragningen!

Jag hade lite grann samma fråga som Annika Qarlsson gällande ståndpunkten. Där saknades handelsfrågan, och det är ju en ganska viktig fråga för oss i Sverige men också förstås för hela EU. De avslutade

förhandlingarna kanske nu skulle kunna återupptas. Det är klart att man inte alltid kan få in allt i en ståndpunkt, men handelsrelationer är väldigt viktiga att få med. Men det talade ordet finns ju – vi får anta att det räcker.

Vad jag förstår kommer Biden att jobba en hel del med frågan om democratic league, det vill säga att man ska försöka verka för demokrati. Detta låter positivt. Ett område som jag undrar hur statssekreteraren ser på är vår relation till Kina. Bedömer han att detta också är en fråga som kommer att komma upp i relationerna med USA? Frågan handlar om hur man ska hantera Kina, både när det gäller stölder av immaterialrätt i EU och de stora problemen med Kinas intervenering i europeiskt näringsliv.

Anf. 67 HANS ROTHENBERG (M):

Ordförande! Jag instämmer i de frågeställningar som både Annika Qarlssoon och Désirée Pethrus har tagit upp. Jag tog upp detta i går i utskottet, och jag uppfattar av skrivningarna i föredragandens promemoria att både frågan om återupptaget frihandelsavtal och frågan om möjlighet att agera gemensamt gentemot Kina finns elegant omskrivna i regeringens ståndpunkt. Om så inte är fallet skulle jag emotse en dementi. Om så är fallet hoppas jag att det bekräftas.

Vi står kvar vid att detta är viktiga frågor att driva på.

Anf. 68 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Nej, jag ska inte ge Hans Rothenberg en dementi utan tvärtom en bekräftelse av att det är riktigt att de frågor han nämnde om frihandel och relationen till Kina också är viktiga delar av regeringens ståndpunkt i denna fråga.

Vi hoppas att den nya amerikanska administrationen kommer att erbjuda oss möjligheter att förstärka också det transatlantiska handelssamarbetet. Naturligtvis skulle vår ambition vara att om möjligt nå en överenskommelse om något som liknar TTIP-avtalet. Vi vet inte vilken position den amerikanska administrationen till slut kommer att inta i den typen av frågor.

>>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen**
<<<Så även om vi överlag är övertygade om att skiftet av administration i Washington kommer att skapa mycket större möjligheter för ett fruktbart samarbete mellan Europa och Förenta staterna ska vi också vara medvetna om att det kommer att finnas punkter där vi mycket väl kan komma att ha olika intressen och ståndpunkter framöver.

Jag tror att Hans Rothenberg och Désirée Pethrus nämnde Kina. Det kommer också att vara en mycket viktig fråga för den europeisk-amerikanska dialogen framöver. Europa och USA har under de gångna åren i mycket delat oron inför ett antal aspekter av utvecklingen i Kina och det kinesiska agerandet, inte minst i frågor på det ekonomiska området och i frågor som rör handel, högteknologi och så vidare. Men trots att vi i mycket har delat samma oro och samma ståndpunkter har det sätt på vilket den nuvarande amerikanska administrationen drivit dessa frågor försvårat den typ av dialog och nära samarbete som är naturlig mellan Förenta staterna och EU i denna typ av frågor. Där tror jag att det finns förutsättningar för ett närmare samarbete, en närmare dialog och ett närmare och starkare euroamerikanskt partnerskap.

Utrikesministern hade i fredags en interpellationsdebatt i riksdagen om alliansfriheten, där hon underströk att Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Sverige är alliansfritt, och alliansfriheten har tjänat och tjänar oss väl. Alliansfriheten står inte i vägen för ett mycket nära och tätt säkerhetspolitiskt och utrikespolitiskt samarbete.

Det är alldeles klart att Europas länder har mycket att vinna säkerhetsmässigt och på annat sätt av att utveckla det goda säkerhets- och försvarspolitiska samarbete som redan finns mellan EU och Förenta staterna. Det är jag övertygad om också är en linje som alla utrikesministrar på utrikesministermötet på måndag gemensamt kommer att ge uttryck för.

Anf. 69 ORDFÖRANDEN:

Tack, kabinetssekreteraren, för de kompletterande inläggen, framför allt när det gäller de frågor som avser handelsavtalet! Det muntliga ordet gäller, precis som Désirée Pethrus och även Hans Rothenberg antydde.

Anf. 70 DANIEL RIAZAT (V):

Tack, kabinetssekreteraren, för svaret!

Jag vill anmäla en avvikande mening från Vänsterpartiet med anledning av Sveriges ståndpunkt i frågan om ett brett transatlantiskt säkerhets- och försvarssamarbete. Jag tycker att det är ganska problematiskt för alliansfriheten, även om jag noterar både det svar som ministern har gett tidigare och det som jag fick här i dag.

Anf. 71 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Dagordningspunkt 5, Strategisk autonomi, är en diskussionspunkt.

Anf. 72 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG:

Ja, nästa diskussionspunkt har rubriken Strategisk autonomi. Punkten kommer eventuellt att omvandlas till en lunchdiskussion. Men eftersom detta fortfarande är osäkert vill jag i dag samråda med nämnden som om det vore en diskussionspunkt.

Borrell vill diskutera de utrikespolitiska aspekterna av frågan om EU bör utveckla större strategisk autonomi i förhållande till omvärlden. Diskussionen kommer att föras i ljuset av den geopolitiska utvecklingen och covid-19-pandemins efterverkningar. Begreppet strategisk autonomi har ingen enhetlig eller överenskommen definition. Ändå förekommer det allt oftare i diskussioner och styrande dokument inom flera av EU:s politikområden.

Diskussionen om strategisk autonomi har uppstått i en värld som alltmer präglas av stormaktsrivalitet, inte minst mellan Förenta staterna och Kina. Den drivs inte minst från fransk sida. Det handlar bland annat om tillgång till information, kunskap och teknologi och om försörjningskedjor. Utvecklingen är problematisk, eftersom öppenheten på dessa områden har bidragit till att bygga det välbefinnande vi har i dag.

Sverige har tillsammans med ett ökat antal likasinnade länder understrukit att strategisk autonomi inte får utvecklas till något som står i

motsats till en djup och nära transatlantisk relation eller ett gott samarbete med andra partner.

Det är viktigt att diskussionen om strategisk autonomi inte överskuggar den om EU:s strategiska intressen. Det är inte samma sak, och vi ska inte blanda mål och medel. EU har ju exempelvis ett strategiskt intresse av en god och nära transatlantisk relation. Det kan även finnas sammanhang där EU har ett intresse av att bejaka strategisk autonomi för att minska sårbarheter.

Regeringen anser att det är viktigt att EU är handlingskraftigt och enigt på det utrikes- och säkerhetspolitiska området. Detta får inte ställas i motsats till samarbete med andra. EU måste kunna ta ett större ansvar för den egna säkerheten, samtidigt som samarbetet med strategiska partner värnas.

Vi stöder utvecklingen av ett tydligare samlat och strategiskt agerande inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. EU:s handlingsförmåga och motståndskraft i förhållande till dagens hot och risker bör stärkas. Genom att EU tydligt verkar för internationellt samarbete och multilateralism kan vi bidra till en tryggare och mer motståndskraftig värld.

Utrikesministern kommer vid rådets möte att understryka vikten av att medlemsstaterna agerar tillsammans. Genom att hålla ihop och stå upp för gemensamma värderingar blir EU mer attraktivt för partner och mer inflytelserikt globalt. Ett starkt EU kan både bibehålla sin handlingskraft och verka för en regelbaserad och öppen världsordning.

EU får inte bli protektionistiskt. Vi får inte glömma fördelarna med en aktiv och öppen handelspolitik, en väl fungerande inre marknad och en industripolitik som bidrar till den gröna och digitala omställningen. Konkurrenten på den europeiska försvarsindustriella marknaden får inte snedvridas. Målsättningen måste vara att på en och samma gång stärka EU:s handlingsförmåga och göra EU till en än mer effektiv och uppskattad partner.

Anf. 73 DANIEL RIAZAT (V):

Tack så mycket, kabinetssekreteraren, för föredragningen!

Min kollega i utrikesutskottet hade ett bra uttryck för den här punkten. Det är inte kabinetssekreterarens fel, men ärendet är som ett statsvetenskapligt seminarium, sa min kollega, vilket jag kan hålla med om.

När det kommer till själva frågan säger regeringen i sin ståndpunkt att man vill se ett mer strategiskt agerande inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Vi vill inte se mer överstatlighet i EU. Vi vill stärka den nationella utrikespolitiken framför den gemensamma utrikespolitiken. Med anledning av det vill jag anmäla en avvikande mening från Vänsterpartiet.

Anf. 74 ORDFÖRANDEN:

Jag noterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning med en avvikande ståndpunkt från Vänsterpartiet.

Finns det någonting under dagordningspunkt 6, Övriga frågor, som kabinetssekreteraren önskar kommentera?

2020/21:18
04 december

Anf. 75 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Slutligen väntas Borrell under Övriga frågor ta upp utvecklingen i Hongkong. Han väntas åiterrapportera om genomförandet av de rådsslutsatser som antogs i juli.

Som bekant åtog sig EU-institutionerna och medlemsstaterna bland annat att överväga att se över och begränsa exporten av känslig utrustning och känsliga teknologier, att öka stödet till det civila samhället och studentutbyte samt att fortsätta närvara vid rättegångar mot företrädare för demokratiörelsen.

Det är viktigt att rådsslutsatserna genomförs och följs upp. Regeringen verkar för ett tydligt EU-gemensamt agerande om detta. Det kan i sammanhanget nämnas att EU den 12 november kunde enas om ett starkt uttalande med anledning av den senaste händelseutvecklingen. Och med anledning av veckans domar mot företrädare för demokratiörelsen i Hongkong har EU uttalat sig genom den höga representantens talesperson.

Vi har förstått att Borrell inte kommer att öppna för en diskussion i samband med åiterrapporteringen. Han vill i stället att rådet längre fram ska återkomma till situationen i Hongkong för en mer strategisk diskussion om vägen framåt. Det bör ske snarast möjligt.

Anf. 76 HANS ROTHENBERG (M):

Herr ordförande! När det gäller frågan om Hongkong är det lite märkligt att den kommer upp under punkten Övriga frågor, där det inte kommer att öppnas för någon diskussion. Tidigare har den också varit föremål för aktuella frågor, det vill säga de frågor som inte aviseras före mötet.

Det här är en fråga som rör en av världens supermakter, Kina, som ju flyttar fram sina positioner alltmer målmedvetet och uppenbart. Vi skulle önska att utrikesministern vid mötet påpeka att den här frågan bör vara värd en egen punkt på en dagordning och inte kontinuerligt knuffas framåt i tiden. Det här är materia som förändrar sig från vecka till vecka och ibland från dag till dag, och det är värt att ta upp detta för diskussion betydligt oftare än vad som aviseras. Hongkong kan inte vänta.

Jag är medveten om att detta kanske inte är fullt ut av kompletterande mervärde för kabinettssekreteraren och för ledamöterna, men det är av kompletterande mervärde för Hongkongs oppositionella.

Anf. 77 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr ordförande! Jag vill instämma med Hans Rothenberg. Det är inte okej att frågan fortsätter att föras undan och inte diskuteras. Det är en allvarlig utveckling vi ser, och det är oerhört väsentligt att Sverige framför att detta måste tas upp för att diskuteras och tas ställning till.

Anf. 78 Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG:

Jag instämmer i att detta är en viktig fråga, en viktig fråga som förtjänar en ordentlig diskussion mellan medlemsstaterna. Tillfället kommer inte att erbjudas, som det ser ut, vid utrikesministrarnas möte på måndag. Jag kan dock försäkra Hans Rothenberg, Annika Qarlssoon och EU-nämndens övriga ledamöter att Sverige kommer att verka för att tillfälle ges till en ordentlig diskussion mellan medlemsstaterna inom en snar framtid och att det kommer att vara en punkt som vi kommer att betona i diskussioner

med våra EU-partner. Men möjligheten för detta blir inte nu på måndag, tyvärr.

2020/21:18
04 december

Anf. 79 ORDFÖRANDEN:

Vi noterar informationen och uppskattar att kabinetssekreteraren kompletterade den med kommentaren till både Hans Rothenberg och Annika Qarlssohn att man kommer att driva frågan vidare och framföra synpunkten.

Därmed har vi nått vägs ände för kabinetssekreterarens närvaro vid dagens EU-nämndssammanträde. Jag önskar lycka till vid det kommande mötet och tillönskar kabinetssekreteraren en trevlig helg.

Anf. 80 Kabinetssekreterare ROBERT RYDBERG:

Tack så mycket! Jag önskar detsamma, herr ordförande och ledamöter.

Innehållsförteckning

§ 1 Fråga om medgivande till deltagande på distans	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN	1
§ 2 Transport, telekommunikation och energi	2
Anf. 2 ORDFÖRANDEN	2
Anf. 3 Statssekreterare SEBASTIAN DE TORO	2
Anf. 4 ORDFÖRANDEN	2
Anf. 5 Statssekreterare SEBASTIAN DE TORO	2
Anf. 6 ORDFÖRANDEN	3
Anf. 7 Statssekreterare SEBASTIAN DE TORO	3
Anf. 8 ORDFÖRANDEN	3
§ 3 Transport, telekommunikation och energi	4
Anf. 9 ORDFÖRANDEN	4
Anf. 10 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	4
Anf. 11 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 12 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	5
Anf. 13 ORDFÖRANDEN	5
Anf. 14 DANIEL RIAZAT (V)	5
Anf. 15 ÅSA COENRAADS (M)	6
Anf. 16 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	6
Anf. 17 Statssekreterare FREDRIK OLOVSSON	6
Anf. 18 ORDFÖRANDEN	6
Anf. 19 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	6
Anf. 20 DANIEL RIAZAT (V)	6
Anf. 21 ORDFÖRANDEN	7
Anf. 22 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	7
Anf. 23 ORDFÖRANDEN	7
Anf. 24 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	7
Anf. 25 ORDFÖRANDEN	8
Anf. 26 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	8
Anf. 27 ORDFÖRANDEN	8
§ 4 Allmänna frågor	9
Anf. 28 ORDFÖRANDEN	9
Anf. 29 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	9
Anf. 30 ORDFÖRANDEN	10
Anf. 31 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	10
Anf. 32 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	11
Anf. 33 ORDFÖRANDEN	11
Anf. 34 HELENA BOUVENG (M)	11
Anf. 35 DANIEL RIAZAT (V)	12
Anf. 36 ANNIKA QARLSSON (C)	12
Anf. 37 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	12
Anf. 38 ANNIKA QARLSSON (C)	14
Anf. 39 Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	14
Anf. 40 DANIEL RIAZAT (V)	14

Anf. 41	ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 42	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	14
Anf. 43	ORDFÖRANDEN.....	14
Anf. 44	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	14
Anf. 45	ORDFÖRANDEN.....	16
Anf. 46	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	16
Anf. 47	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	16
Anf. 48	HELENA BOUVENG (M)	17
Anf. 49	ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 50	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	17
Anf. 51	ANNIKA QARLSSON (C).....	17
Anf. 52	ORDFÖRANDEN.....	17
Anf. 53	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	18
Anf. 54	ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 55	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	18
Anf. 56	ORDFÖRANDEN.....	18

§ 5 Utrikes frågor

		19
Anf. 57	ORDFÖRANDEN.....	19
Anf. 58	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	19
Anf. 59	ORDFÖRANDEN.....	20
Anf. 60	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	20
Anf. 61	ORDFÖRANDEN.....	21
Anf. 62	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	21
Anf. 63	ANNIKA QARLSSON (C).....	22
Anf. 64	ORDFÖRANDEN.....	22
Anf. 65	DANIEL RIAZAT (V).....	22
Anf. 66	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	22
Anf. 67	HANS ROTHENBERG (M).....	23
Anf. 68	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	23
Anf. 69	ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 70	DANIEL RIAZAT (V).....	24
Anf. 71	ORDFÖRANDEN.....	24
Anf. 72	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	24
Anf. 73	DANIEL RIAZAT (V).....	25
Anf. 74	ORDFÖRANDEN.....	25
Anf. 75	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	26
Anf. 76	HANS ROTHENBERG (M).....	26
Anf. 77	ANNIKA QARLSSON (C).....	26
Anf. 78	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	26
Anf. 79	ORDFÖRANDEN.....	27
Anf. 80	Kabinettssekreterare ROBERT RYDBERG	27